

HELI PRUUKI

KARI KANALA

*Pappi
ja pelimies*

TAMMI

HELI PRUUKI

KARI KANALA

*Pappi
ja pelimies*

TAMMI

HELSINKI

Teoksen kirjoittamista ovat tukeneet
Alfred Kordelinin säätiö sekä Suomen tietokirjailijat ry.

© Heli Pruuki ja Tammi, 2024
Tammi on osa Werner Söderström Osakeyhtiötä
Kuvaliitteiden taitto: Markko Taina

ISBN 978-952-04-5554-5
Painettu EU:ssa

SISÄLLYS

Alkusanat	9
JEESUKSEN NÄKÖINEN MIES	13
Maalta Helsinkiin	13
Oppi-isä	20
Suunta selville	22
Amerikka!	25
Naimisiin	30
Opiskelijaelämää	40
PAPPI JA PELIMIES	53
Vihkimyksiä	53
Maailmanympärimatka	59
Turku–Hampuri–Lontoo	68
Takaisin Suomeen	77
Milla!	84
Takaisin Turkuun	87

Ensitreffit alttarilla.....	90
Perhesiteitä.....	97

TV:STÄ TUTTU KIRKKOHERRA..... 107

Paavalin kirkkoherra.....	107
Kirkkokaljoilta paljuun.....	118
Masked Singer.....	126
Posse.....	128
Tanssii tähtien kanssa.....	133

KEULAKUVA VAI KAUHUKAKARA?..... 141

Joka paikan höylä.....	141
Reality-ohjelma ”Peluri”.....	152
Ikuisesti ensitreffeillä.....	158
Julkkispappi.....	163
Adventtisamba.....	170
Pappislupauksia ja kanteluita.....	178

ELÄMÄN TARKOITUS ON JALKAPALLO..... 185

”Meille riittää pesäpallo”.....	185
Möykkäävä keskushyökkääjä.....	188
Jumalaan uskon, mutta jalkapallo on kuningas..	199

Poika ja futis	201
Pulskaa Jeesus	203

IHMINEN, MIES JA PAPPI..... 212

Numeromies ja keräilijä	212
Pieni vihreä mies	219
Arki Millan kanssa	227
Pysäytys	241
Kauppa-Pentin poika	244

Kiitokset.....	255
Kari Kanalan ura ja tuotanto	257
Lähteet.....	260

ALKUSANAT

Tämä kirja sai alkunsa tammikuussa 1994, kun löysin Kari Kanalan teologisen tiedekunnan lounaskahvilan pöydästä Neitsytpolulla Helsingissä. Karilla oli vieressä pursuileva lätkäkassi. ”Miten menee?” hän ennätti kysyä, ja minun kuulumisiani pohdittiin ennen kuin päästiin hänen tilanteeseensa. Kari oli huumaavasti rakastunut, juuri jättänyt ensimmäisen vaimonsa ja muuttanut pois kotoa. Hän ei kuitenkaan tiennyt, missä tuo ”pois” mahtoi olla. Niinpä hän oli tullut opiskelijaravintolaan kasseineen ja istui siinä hieman avuttomana, surullisena ja samaan aikaan tilanteelle naureskellen. Hän oli autuaan tietämätön siitä, minne mennä ja mitä tehdä.

”Voit kyllä tulla minun kämpälleni”, sanoin ja tarkoitin yötä tai paria. Minulla oli vapaana pieni huone ja siellä retkisänky. Kari muutti luokseni tammikuussa ja viipyi aina kesäkuuhun, jolloin lähdin ulkomaille töihin. Karin suuri rakastuminen oli pian ohi, ja sen kevään aikana Karin retkisängyssä yritti nukkua aika monta

tyttöystävää. Tarjosimme heille lämpimiä voileipiä ja aina samalla reseptillä: ketsuppia, tonnikalaa, ananasta ja juustoa paahtoleivillä. Sinä keväänä puhuimme paljon, istuimme lattialla ja kuuntelimme Eva Dahlgrenia, Kolmatta naista ja Kaija Koota, ruokimme undulaattejani, hautasimme undulaatit, joimme teetä, joimme punaviiniä, söimme lämpimiä leipiä ja tutustuimme toisiimme niin, että siitä pitäen olen kutsunut Karia Veikaksi.

Nuoruusvuosien jälkeen yhteys on säilynyt, mutta yhteydenpitomme ei ole ollut kovin tiivistä. Soitteleminen toisinaan kuulumisia, mutta kun jotain vakavaa on käsillä, löytyy aina aikaa jutella. Kari lopettaa iänikuisen suhaamisensa heti, kun toisella ihmisellä on suru, kriisi tai hätä. Kiire loppuu kuin seinään, ja hän asettuu kuuntelemaan – tarkasti ja myötätunnolla. Sitä arvostan hänessä eniten.

Kun päätimme aloittaa tämän elämäkerran kirjoittamisen, en ollut katsonut yhtäkään jaksoa *Ensitreffit alttarilla* -ohjelmasta enkä mitään muutakaan viihdeohjelmaa, jossa Kari on mukana – paitsi yhden *Tanssii tähtien kanssa* -jakson. En ole Karin ihailija, mutta hänen ystävänsä olen. En seuraa viihdeohjelmia mutta olen valmis tukemaan myrskyissä, joita ne joskus nostattavat.

Kirjan teon myötä olen sukeltanut Karin elämään ja sen tarinoihin uudella tavalla. Karissa on ristiriita: hän todellakin tekee itsestään numeron, mutta samaan aikaan hän antaa tilaa muillekin. Karissa yhdistyvät

täysin omalaatuisella tavalla nopea huumorintaju ja itseironia, haavoittuvuus ja itsensä likoon laittaminen, toistuva mokailu ja nöyryys sen äärellä, vahva resilienssi ja loputon sitkeys, kilpailullisuus ja siihen liittyvä häikäilemättömyys, hedonismi, ikuinen idealismi, intohimoinen suhtautuminen hänelle tärkeisiin asioihin, jatkuva palo uudistua, syvä usko armolliseen Jumalaan sekä kyky eläytyä toisten asemaan.

Tämä kirja kertoo Kari Kanalan – tuon Jumalan hullun – elämästä ja persoonasta.

Heli Pruuki

JEE SUKSEN NÄKÖINEN MIES

MAALTA HELSINKIIN

Kesäkuussa 1986 tulin junalla Halsualta Helsinkiin yliopiston pääsykokeeseen. Otin taksin yliopiston päärakennukselle, koska en tiennyt, minne päin suunnistaa vieraassa kaupungissa. Kuski vähän ihmetteli lyhyttä keikkaa, mutta ajoi minut parin korttelin päähän.

Kun tulin kokeesta ulos, ajattelin, että tämä oli selvä peli. Olin täysin varma sisäänpääsystäni. Minulla oli älytön, rajaton luotto itseeni. Tietomääräni oli valtava, ja olin jo vuosia ajatellut, että menen teologiseen opiskelemaan. Meiltä päin lähdettiin aika usein opiskelemaan papiksi. Mutta oikeasti sisäänpääsystäni meni hilkulle, se oli vain parista pisteestä kiinni. Olin ylioppilaskesäni mansikkamaalla yleismiehenä. Päivä, jolloin kuulin sisäänpääsystä, oli viimeinen työpäiväni. Menin aivan sekaisin uutisesta. Ensinnäkin traktorin

ojaan, mistä sitä nostettiin toisen traktorin voimin. Viime töikseni menin näyttämään heinikkoa. Huhkin viikatteen kanssa, kunnes homma oli tehty. Enempää ajattelematta pyyhkäisin märällä heinätukolla viikatteen puhtaaksi – ja samalla vasemman keskisormeni auki. Verta oli kaikkialla. Kun haava saatiin paikattua, mansikkamaan isäntä totesi, että kiitos kesästä, taitavat nuo lukuhommat kuitenkin sopia sinulle paremmin. Keskisormessani oleva arpi muistuttaa yhä tuosta kesästä. Enpä arvannut, että opiskelun ja pappeuden myötä tulisi myöhemmin toisenlaisiakin arpia, ja elämä on näyttänyt välillä keskisormeakin.

Muutin Helsinkiin 31.8.1986, samana päivänä, jolloin Kekkonen kuoli. Yksi aikakausi päättyi, mutta minun elämässäni alkoi täysin uusi aika. Halsualta Helsinkiin on sellaiset 450 kilometriä, mutta henkinen etäisyys näiden kahden paikan välillä oli mittaamaton. Pääsin asumaan EPO:lle eli Etelä-Pohjalaisen Osakunnan opiskelija-asuntolaan. Pari viikkoa myöhemmin katselin Kekkosen hautajaissaattuetta kadun varressa. Uudessa isossa kaupungissa olin jatkuvasti menossa jonnekin. Saatoin hypätä ratikkaan tai metroon ja tutustua uuteen alueeseen. Välillä mukana oli opiskelijakaverini Vellu eli Veli-Pekka Harju, joka oli Kaustiselta kotoisin ja tuli samoista seurakuntanuorten porukoista kuin minä. Vellu oli rauhallinen ja minä levoton. Lapsuuteni ja nuoruuteni Halsualla oli ollut todella kotikeskeistä ja vanhempieni kyläkauppaan sidottua, mutta nyt olin

vapaa. Se oli ihmeellistä. Lähes kaikki ympärilläni oli toisin kuin ennen, enkä tuntenut juuri ketään. Omalta ja rinnakkaisluokaltani vain kolme muuta nuorta lähti Helsinkiin, muut koulukaverit jäivät kotiseudulle tai lähtivät Ouluun, Kokkolaan tai muihin lähikaupunkeihin. Kun tutustuin teologisessa tyyppeihin, tajusin tulevani todella erilaisesta taustasta kuin moni muu. Siellä oli pappien ja piispojen poikia ja oppineiden sukujen vesoja ja sitten minä, kioskikauppiaan poika Halsualta. Tyypit saattoivat naureskella taustalleni, mutta nauru oli aina hyväntahtoista. Koin, että erilainen taustani oli rikkaus.

Isäni Pentti Kanala oli Halsuan Marjusaaren kyläkauppias. Halsua on pieni, nykyään reilun tuhannen asukkaan kunta Keski-Pohjanmaalla. Lapsuudessani Halsualla asui parhaimmillaan 1 600 ihmistä, ja meillä Marjusaassa asui kahden kilometrin säteellä noin 50 ihmistä. Kauppa oli kotitalomme yhteydessä, ja sen pitäminen oli koko perheen elämäntapa. Kodin ja kaupan erotti vain pieni eteiskäytävä. Kauppa oli yksityinen vanhan ajan sekatavarakauppa, josta löytyi suunnilleen kaikkea, mitä ihminen saattoi tarvita. Olin myymässä pienestä saakka ja isompana myös lomitin vanhempiani ja vastasin koko kaupasta.

Kauppa oli avoinna aamukahdeksasta iltakahdeksaan kaikkina vuoden päivinä paitsi pitkäperjantaina, juhannuksena ja joulupäivänä. Pitkäperjantaina kävimme aina sukuloimassa. Silloin kaupan oveen laitettiin

lappu, jossa kerrottiin, milloin kauppa taas aukeaa. Joulupäivisin kävimme ensin sukulaisten haudoilla ja sitten menimme kyläilemään. Mutta noinakin päivinä kaupan ovi aukesi, jos joku sattui tulemaan esimerkiksi tupakkia ostamaan. Kaupassa ostosten hinnat kirjattiin voipaperille ja laskettiin yhteen. Kassakonekin oli, mutta se oli rikkoutunut 1960-luvulla, eikä isä nuukana miehenä raaskinut ostaa uutta. Niinpä kassaa käytettiin vain rahojen säilyttämiseen.

Isäni nuukuutta kuvaa tarina ajalta ennen äidin ja isän avioliittoa. Äitini Terttu asui lapsuutensa Toholammien Kleemolan kylässä ja isäni Pentti Halsualla Kanalan kylässä eli Kanasesa. Kun he olivat jo kihloissa, tuli isäni Pentti bussilla Kleemolan kylään äitini Tertun luo. Terttu oli pysäkillä Penttiä vastassa, mutta linja-auto ajoikin pysähtymättä ohitse. Terttu ihmetteli, että tässäkö se kihlaus oli. Pentti oli nukahtanut bussiin ja herännyt vasta Toholammilla. Hän tuli taksilla takaisin Tertun luo. Terttu kertoi meille pojilleen myöhemmin: ”Se oli se toinen kerta, kun isänne on elämässään käyttänyt taksia.”

Olin käsittääkseni todella odotettu ja toivottu lapsi. Kun synnyin, vanhempani olivat noin 33 vuoden ikäisiä. Olin heidän esikoisensa ja sain kummeikseni kaikki isovanhempani, Tummun ja Tuharin isän puolelta sekä Mummun ja Papan äidin puolelta.

Äitini Terttu oli luonteeltaan sosiaalinen, aktiivinen ja huumorintajuinen. Hän oli innokas kokemaan asioita,

menemään ja kulkemaan. Äiti olisi halunnut opiskella, mutta hänen perheellään ei ollut siihen varaa. Vain yksi äitini sisarista, Irma, sai opiskella, ja hän valmistui opettajaksi. Äiti oli kova marjastaja, ja kävin hänen kanssaan marjassa lapsena. Äiti myös hiihti mielellään. Kun olin 12-vuotias, lähdimme kahdestaan hiihtämään 25 kilometrin mittaista Halsua-hiihtoa. Olin huolissani siitä, miten äiti pärjää, mutta tosiasiasa en olisi päässyt maaliin ilman äitiä. Ensimmäiselle mehupisteelle oli yllättävän pitkä matka, ja voimani loppuivat, mutta äiti kannusti jaksamaan. Äiti oli kävellyt paljon soilla, ja hänellä oli hyvä kunto. Hän pystyi tekemään kiepinkin keinutelineessä.

Äiti pääsi kutomoon töihin vuonna 1978. Hän ajoi työpaikalleen kesät talvet polkupyörällä, matkaa kertyi päivän aikana kuusitoista kilometriä. Työpaikka kodin ulkopuolella oli sosiaaliselle äidilleni tärkeä. Noina vuosina äidistä tuli näkyviin vitsikäs, hassutteleva ja yllättävä puoli. Hänestä on esimerkiksi kuva, jossa hän seisoo tonttulakki päässä matonkudontakoneen päällä ja laulaa kovaan ääneen M. A. Nummisen laulua ”Jänikset maailmankartalle”. Välillä hän saattoi säikäyttää ihmisiä kiekaisemalla kuin kukko.

Äiti työskenteli kutomossa, kunnes sairastui rintasyöpään syksyllä 1983. Olin 16-vuotias. Äiti tunsu kyhmy rinnassaan ja meni lääkäriin. Rinta kuvattiin, mutta kuvassa ei näkynyt mitään. Onneksi toinenkin rinta kuvattiin, sillä siitä löytyi syöpä. Se oli järkytys

koko perheelle. Työt kotona piti jakaa uudelleen. Äiti oli aina tehnyt kotityöt, mutta nyt isä teki ruoat ja minä pesin pyykit. Kuusi vuotta nuorempi veljeni Harri tiskasi silloin tällöin. En ollut koskaan aiemmin siivonnut kotona, mutta olin ollut kaupassa töissä toistakymmentä tuntia viikossa. Syöpä opetti minua näkemään äidin sitkeyden ja paljon muita uusia puolia. Isän veljen vaimo oli vuotta aiemmin kuollut rintasyöpään, mutta äiti palasi sairaalasta kotiin ja töihin. Toinen rinta oli poistettu kokonaan, mutta syöpä oli saatu pois. Minun silmissäni äiti oli jo vanha, vaikka hän oli vasta 50 tai vähän alle.

Äidillä oli pois leikatun rinnan tilalla liiveihin laitettava irtonainen silikonipussi. Bingoautossa joku päihytynyt mies oli koettanut vokatella häntä ja kähmiäkin. Mutta äitipä oli ottanut tekoringansa liivin sisältä ja tarjonnut sitä miehelle sanoen, että jos haluat puristella, niin tosta vaan. Tämä kertoo olennaisen äidistäni: äiti ei tehnyt itsestään numeroa mutta saattoi tehdä todella yllättäviä asioita. Hänestä pidettiin. Hän ei puhunut kenestäkään pahaa, hänellä oli tarkka omatunto. Ehkä minun omissa tempaisuissani on vähän äidin perintöä. Äiti oli tuttu ja arkinen, mutta myös yllättävä ja hauska. Äiti oli minulle rakas, vaikka perheessämme ei koskaan puhuttu rakkaudesta.

Isä huolehti kaupasta ja perheen toimeentulosta. Hän oli sääntillinen ja tarkka ja todella visu eli nuuka. Isä oli kotona varsin hiljainen ja vähäpuheinen. Kaupassa oli

toki pakko puhua, ja se riitti isälle. Omista asioistaan isä ei puhunut juuri koskaan. Varmaan hän oli jo lapsena oppinut painamaan asiat sisäänsä. Isä oli nuorena löytänyt oman veljensä ja isänsä kuolleena. Sain tietää tästä vasta aikuisena. Isän suvussa oli ongelmia mielenterveyden ja alkoholin kanssa, ja sukulaisia oli kuollut oman käden kautta, päihteiden liikakäytön tai onnettomuuksien seurauksena. Isä oli varmasti joutunut kokemaan paljon vaikeita asioita ilman minkäänlaista tukea. Siksi hän jäi tietyllä tavalla mykäksi.

Isä huolestui herkästi ja suhtautui asioihin pessimistisesti. Puolillaan oleva lasi oli aina puoliksi tyhjä. Hän murehti aina. Ennen ylioppilaskirjoituksiani isä oli huolissaan, että lukisit nyt, että pääsisit läpi. Ennen yliopiston pääsykokeitani hän huolehti, että lukisit nyt, että pääsisit sinne teologiseen. Kun naisten pappeus hyväksyttiin, isä oli huolissaan, riittääkö minulle enää töitä. Isä eli elämäänsä aina huoli edellä, mikä oli meille läheisille välillä raskasta. Toisaalta huomisesta huolestunut isäni varmistui sen, että perheessämme ei kärsitty puutetta edes taloudellisesti haastavina aikoina. Meillä ei ollut koskaan paljon rahaa, mutta ruokaa oli riittävästi. Maanviljelyspitäjässä kauppiaan perheen elämäntapa erottui muutenkin muista.

Pappi, joka ihastuttaa ja vihastuttaa

KARI KANALASSA on rosoa ja ristiriitaa, mutta myös herkkyyttä ja avoimuutta. Hän on tuonut syvyyttä viihdemaailmaan ja viihdemaailman tuulia kirkkoon.

Se herättää mielipiteitä ja tunteita.

Muistelmateos kertoo Kari Kanalan kiemurtelevan elämäntarinan ja tien julkkispapiksi. Kari ei ole selvinnyt elämästään ilman sattumuksia. Matkan varrelle on sattunut mokia, katumusta mutta myös paljon iloa. Kari puhuu elämänkatsomuksestaan ja siitä, miten hän näkee tehtävänsä pappina – huumoria ja kanaluuksia unohtamatta. Kyläkauppiaan poikana Kari on tottunut kysymään, mitä saisi olla. Kirjassa äänen saavat paitsi Kari itse myös hänen läheisensä, ex-vaimo sekä työtoverit niin kirkon kuin viihdemedian puolelta.

